

A magyar büntetés-végrehajtás helyzete az Európai Unió csatlakozás küszöbén

Az előadás elhangzott a Magyar Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottsága 2003. március 4-i, a Budapesti Fegyház és Börtönben megtartott kihelyezett ülésén.

A magyar büntetés-végrehajtás fogalma felöleli a reá vonatkozó jogszabályokat, a belső (igazságügyi minisztériumi, büntetés-végrehajtási szervezeti) rendelkezéseket, a Büntetés-végrehajtási Szervezetet, a fogvatartottakat, a büntetés-végrehajtás kezelésében, használatában lévő eszközöket, ingatlanokat, az állami költségvetés által biztosított működési költségeket, továbbá a működés filozófiáját.

A magyar büntetés-végrehajtás a magyar állam kialakulásától kezdve a földbevált tömlöcöktől a várbörtönökön, a megyei igazságügyi palotákon, a bíróságok, az ügyészségek melletti börtönökön, a csillag rendszerű intézeteken, a nagy tömegeket fogvatartó település börtönökön át jutott el a jelenlegi fejlődési szakaszba. Fejlődés történetileg a feudális, a polgári, a demokratikus, a diktatórikus, a jogállam büntetés-végrehajtási rendszerei különíthetők el. Napjainkban a magyar büntetés-végrehajtási rendszer egy új fejlődési határhoz érkezett el, amely talán Európai Unió büntetés-végrehajtásnak nevezhető.

Előadásom tartalmát három téma szerint csoportosítottam.

1. Szeretném bemutatni azt, hogy az Európai Unió tagállamaiban, melyek a fő jellemzői a büntetés-végrehajtási rendszereknek.

2. A magyar büntetés-végrehajtás jelenlegi helyzete.

3. Fejlesztési irányok, célok, feladatok, amelyek megvalósítása, végrehajtása révén elérhetjük azt, hogy a magyar büntetés-végrehajtás megfelelően az Európai Unió követelményeknek.

Az Európai Unió tagállamai büntetés-végrehajtási rendszereinek főbb jellemzői

Az Európai Unióban a tagállamok büntetés-végrehajtási rendszereinek jogi szabályozása az egyes államok belső jogrendszerében található. Nincs tehát a tagállamokra kötelező uniós jogi szabályozás.

Ugyanakkor az Európa Tanácsban már korábban több bizottság is foglalkozott a büntetőpolitikai és börtönügyi kérdésekkel. Így a Bűnözési Problémák Európai Bizottsága (CDPC), a Börtönügyi Együttműködési Bizottság (PC-R-CP), a Kínzás, Embertelen, Megalázó Eljárás vagy Büntetés Elleni Bizottság (CPT). Ezek a bizott-

ságok az **Európa Tanács Miniszteri Bizottsága** felügyeletével működtek, illetve működnek, amely ajánlás vagy határozat szintjére emelte a bizottságok javaslatait.

Az **Európa Tanács Miniszteri Bizottsága** már 1987-ben az R/87/3. sz. ajánlásában megalkotta és közzétette az **Európai Börtönszabályokat**.

Az **Európai Börtönszabályok** öt részben, összesen 100 pontban foglalja össze a börtönrendszer működésének alapelveit, a börtönrendszerek működésére, a fogvatartottak elosztására és osztályozására, elszállásolására, személyes higiénijára, ruházatára, ágyneműjére, ételmezésére, egészségügyi ellátására, fegyelmezésére és büntetésére, az alkalmazható kényszerítő eszközökre, a fogvatartottak tájékoztatására és panaszai kezelésére, a külvilággal való kapcsolatra, a fogvatartottak vallási és erkölcsi támogatására, vagyontárgyaik megőrzésére, szállításukra, más börtönbe való áthelyezésére, a börtönszemélyzetre, a kezelési célokra és rezsimekre, a fogvatartottak oktatására, képzésére, testnevelésére, testmozgására, sportjára, pihenésére, a szabadulásukra történő felkészítésre, a különleges fogvatartotti csoportokra (előzetes letartóztatottak, az elmebeteg, szellemileg fogyatékos fogvatartottak) vonatkozó ajánlásokat.

Az Európai Börtönszabályokon túl **más Európai Tanácsi határozatok, ajánlások** is foglalkoztak a büntetés-végrehajtási rendszerek iránti követelményekkel. Ezek közül külön említést érdemelnek **A fogvatartottak választási, polgári és szociális jogairól, a felfüggesztett ítéletről, a próbációról**

és a börtönbüntetés egyéb alternatíváiról, az előzetes letartóztatásról, a börtönszemélyzet státusáról, felvételéről és oktatásáról, az elítéltekre és a börtönközösségekre vonatkozó személyiségközpontú kutatásokról, a feltételes szabadságvesztésre ítélt bűnelkövetők felügyeletéről és utógondozásáról, a fogvatartottak kezelésére vonatkozó standard (névadó) minimum szabályairól, a felnőtt bűnelkövetők rövid időtartamú kezeléséről, a bűnelkövetőkkel végzett csoportos és közösségi munkáról, a büntetés-végrehajtási munkáltatásról, a hosszú időtartamú büntetést töltő elítéltek kezeléséről, a veszélyes fogvatartottak kezeléséről szóló egyes ajánlások.

A példák bizonyítják azt, hogy az Európai Unióban a büntetés-végrehajtási tevékenység minden szegmensére található pontosan megfogalmazott, jól adaptálható ajánlás vagy határozat.

Az Európai Parlament 1998. december 17-én határozatot hozott az Európai Unión belüli fogvatartási körülményekről. Ebben a Parlament felszólította a tagállamokat, hogy teljes mértékben alkalmazzák az **Európai Tanács ajánlásait, határozatait, az Európai Börtönszabályokat**, továbbá, hogy pontosan kövessék a **Kínzás, Embertelen, Megalázó Eljárás vagy Büntetés Elleni Bizottság ajánlásait**.

Továbbá nyomatékosan követelte a tagállamoktól, hogy a **fogvatartottak családi kapcsolatait** tartsák szem előtt. Előírták, hogy a tagállamok büntetés-végrehajtási intézeteiben kerüljenek kialakításra az **ellenőrzés nélküli,**

hosszabb időtartamú családi látogatást biztosító külön helyiségek.

A határozatban szerepel az is, hogy **amennyiben házastársakat ítélnék szabadságvesztésre, őket egy zárkában, lakóhelyiségben kell elhelyezni, más zárkatársak nélkül.** Az Európai Parlament kezdeményezte, hogy a **tagállamok törvényi szinten szabályozzák a szabadságvesztés, az előzetes letartóztatás végrehajtását.** Követelményként szabták meg azt, hogy a **fogvatartottaknak hasonló színvonalú egészségügyi, orvosi ellátást kell nyújtani, mint az ország többi lakosának.** Előírták azt is, hogy **minden egyes fogvatartott egészségi állapotát a büntetés-végrehajtási intézetbe való felvételkor mérjék fel.** Állást foglaltak abban a kérdésben is, hogy az **intézetekben szülő anyák gyermekeikkel két évig lehetnek együtt.**

Az Európai Parlament felhívta a tagországok figyelmét, hogy **„ne tétlenkedjenek” a félig vagy teljesen nyitott büntetés-végrehajtási intézetek létesítése, működtetése terén.** A Parlament határozatában külön részként szerepel az a felszólítás, hogy az uniós tagállamainak kormányai **konkrét intézkedésekkel támogassák a büntetésüket kitöltött személyek újbóli munkába állását.**

Az említett börtönszabályok, ajánlások, határozatok a **magyar büntetés-végrehajtási személyzet előtt ismeretek, viszonylag nagy példányszámban magyarul is megjelentek.** Az ajánlások, határozatok a **büntetés-végrehajtási szakképzés tananyagainak részét képezik.** Az 1990 utáni magyar jogalkotásban az ajánlásokat figyelem-

be vették, egy részük már beépült hazai jogrendszerünkbe.

Az Európai Unió tagállamainak büntetés-végrehajtási mutatói igen jellemzőek a börtönviszonyokra.

Érdemes elemezni és értékelni az **egy-egy tagországok összes fogvatartottainak számát, a 100 ezer lakosra jutó fogvatartotti létszámot, a büntetés-végrehajtási intézetek befogadóképességét, a fogvatartottak és a férőhelyek számának arányát (a telítettséget, a túltelítettséget), a börtön-személyzet létszámát.** (Az adatok az Európai Tanács Penological Information Bulletin c. 2002. évi decemberi számából származnak).

Az említett adatokat bemutató táblázatból az alábbi következtetések vonhatók le:

- az európai börtönrendszerek döntő hányadában a **lakosság lélekszámához viszonyítva vagy 100.000 lakosra vetítve arányosan kevesebb a fogvatartottak száma, mint például hazánkban, vagy a kelet-európai országokban.** Ez amiatt van így, mert az uniós tagállamokban gyakrabban élnek a **szabadságvesztés helyett alternatív (vagy kreatív) büntetésekkel, a probációval, és fejlettebb szinten áll a bűnmegelőzési tevékenység, továbbá a börtönből szabadultak utógondozása is;**
- az uniós országokban a fogvatartottak számához viszonyítva **nagyobb az intézetek befogadó képessége, mint például hazánkban, ebből eredően kisebb mértékű az intézetek telítettsége, túltelített-**

Az Európai Unió tagállamok börtönrendszereinek főbb adatai

Tagállamok	lakosság	fogvatartottak száma	100 ezer lakosra jutó fogvatartottak száma	az intézetek befogadóképessége	telítettség	a börtön-személyzet létszáma
Ausztria	8 169 000	6 915	85	8 000	86%	3 575
Belgium	10 274 000	8 764	85	6 896	127%	6 259
Dánia	5 369 000	3 150	59	3 505	90%	3 257
Egyesült Királyság	59 778 000	67 056	112	71 385	94%	41 065
Finnország	5 184 000	3 040	59	3 387	90%	2 510
Franciaország	59 765 000	47 005	79	48 400	97%	24 778
Görögország	10 645 000	8 343	78	5 284	158%	2 229
Hollandia	16 067 000	15 246	95	15 700	97%	13 495
Írország	3 883 000	3 025	78	3 671	82%	2 887
Luxemburg	449 000	357	80	492	76%	n.a.
Németország	83 252 000	78 707	95	76 725	103%	36 150
Olaszország	57 716 000	55 136	96	42 896	129%	43 143
Portugália	10 084 000	13 500	134	11 371	119%	5 166
Spanyolország	40 077 000	46 962	117	42 395	106%	22 038
Svédország	8 877 000	6 089	69	5 808	105%	5 755

sege. Ez alól egyetlen kivétel van, Görögország, ahol az intézetek telítettsége 158 %-os.

- Az Európai Unió országaiban a börtön-személyzet létszáma a fogvatartottak számához viszonyítva sokkal magasabb, mint például hazánkban;
- az Európai Unió tagállamaiba kitutázó magyar büntetés-végrehajtási szakemberek tapasztalatai, valamint a külföldi szakirodalom leírásai alapján egyértelműen megállapítható, hogy az uniós tagállamok börtönei biztonságtechnikai, építészeti, egészségügyi, foglalkoztatási, munkálta-

tási és sok más szempontból korszerűbbek, mint például a magyar, vagy a kelet-európai intézetek;

- eltérőek az uniós börtönrendszerek működési filozófiájukban, az intézetek tipizáltságában is. Működési filozófiájuk lényege abban összegezhető, hogy a fogvatartottak személyiségfejlesztésére, oktatására, szakképzésére, családi kapcsolataik fenntartásának elősegítésére, ellátására, egészségük megőrzésére sokkal nagyobb figyelmet – és természetesen nagyságrendekkel magasabb pénzüsségeket fordí-

tanak, – mint a magyar büntetés-végrehajtási intézetekben. Az intézetek rendszerében pedig markánsan elkülönülnek a szigorúan őrzött, magas biztonsági fokozatú börtönök, a közepes biztonsági fokozatú börtönök, a félig nyitott, a nyitott intézetek, vagy egy intézeten belüli ilyen típusú részlegek;

– az Európai Unió börtönrendszerek fogvatartotti kezelési metodikáinak lényege szerint a fogvatartott a szigorúbb és enyhébb rezsimekben intézetbeli magatartása, személyiségének fejlődése, megszerzett végzettsége, képzettsége alapján kerül elhelyezésre, és mindezek a tényezők határozzák meg az általa élvezett előnyöket, vagy az őt ért hátrányokat.

– jellemző az is, hogy az ún. „civil kontroll” nagy szerepet játszik az bv. intézetek felügyeletében, ellenőrzésében. Ez főként a felügyelő bizottságok, büntetés-végrehajtási bizottságok, intézőbizottságok, intézeti tanácsok, intézeti bizottságok működésében nyilvánul meg, amelyekben mindig képviselteti magát a települé-

si, kistérségi, vagy régiós önkormányzat is.

A magyar büntetés-végrehajtás helyzete különös tekintettel az Európai Unió igényeire

A jelenlegi magyar büntetés-végrehajtási rendszer jogi szabályozása csak alapjaiban felel meg az Európai Unió igényeknek. A büntetések és intézkedések végrehajtásáról 1979-ben adták ki a 11. törvényerejű rendeletet (már a jogszabályi forma is elavult), és a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló IM rendeletet pedig 1996-ban alkották meg. Felvetődik tehát a jogi szabályozás megújításának igénye.

A magyar Büntetés-végrehajtási Szervezet egy katonai, centrális, aláfőlérendeltségen alapuló, egyenruhás, fegyveres rendvédelmi szervezet. E jellemzők minősítéséhez érdemes megismerni az Európai Börtönszabályok A személyzet c. III. részéből az 54/2. pontot.

„Az alkalmazottakat általában főállású hivatásos börtöntisztviselőkké kell kinevezni és köztisztviselői státusba kell helyezni. Állásuk garanciája csak

A magyar büntetés-végrehajtás főbb adatai

	lakosság	fogvatartottak száma	100 ezer lakosra jutó fogvatartottak száma	az intézetek befogadóképessége	telítettség	a börtön-személyzet létszáma
Magyarország	10 155 000	18 000	178	11 234	161%	8 283
					tiszt	1 130
					tiszthelyettes, zászlós	5 094
					közalkalmazott	1 126
					polgári alkalmazott	933

is a kifogástalan magatartás, a hatékonyság, a testi és lelki egészség, valamint a megfelelő iskolázottság legyen.

A fizetés legyen elegendő ahhoz, hogy vonzza és megtartsa a pályán az alkalmas férfiakat és nőket, a kiegészítő juttatások és szolgálati feltételek – tekintettel a munka nehézségére – legyenek előnyösek”.

Az ajánlás alapján megkérdőjelezhető a katonai jelleg és felvetődik az illetmény- és pótlékrendszer reformjának igénye is.

Az Európai Unió tagállamok börtönrendszereinek főbb adataival is érdemes összehasonlítani a magyar büntetés-végrehajtási rendszer jellemzőit.

Hazánk mintegy 10 milliós lakosságához viszonyítva magas a napjainkban állandósuló 18.000 fős fogvatartotti létszám. A 100. 000 lakosra jutó fogvatartotti létszám (178) is kiemelkedően magas. A büntetés-végrehajtási intézetek befogadó képessége 11.234 fő, ami azt jelenti, hogy a 32 büntetés-végrehajtási intézet telítettsége jelenleg 161 %-os, amire az Európai Unió országaiiban nincs is példa.

Még egy további adattal is bizonyítható elmaradásunk az Európai Unió országokhoz viszonyítva. Hazánkban a büntetés-végrehajtási szervezet létszáma jelentősen alacsonyabb (7.350 fő) a fogvatartotti létszámmal összevetve.

A magyar büntetés-végrehajtási intézetek rendszere nem olyan differenciált, mint az Európai Unió tagállamoké. Vannak ugyan különleges biztonsági körleteink, amelyek nagyjából megfelelnek az európai szigorúan

örzött, magas biztonságú intézetek követelményeinek, de ilyen intézeteink nincsenek, csak intézet-részeink. A közepes biztonsági fokozatú minősítés talán a legjellemzőbb a legtöbb magyar intézetekre. A félig nyitott, nyitott rezsimek hiányoznak a magyar büntetés-végrehajtási rendszerből. A szabadságvesztés végrehajtásának jelenlegi, magyarországi gyakorlatában a fokozatok (fegyház, börtön, fogház) bírói ítélet által meghatározott zártsága érvényesül. A rendszerben nem érvényesül a rezsimekben való mozgási lehetőség, amely beszűkíti a személyiségfejlesztés, a motiválás lehetőségeit.

A magyar büntetés-végrehajtási intézetek országbeli területi elhelyezkedése, befogadó kapacitása nem felel meg a régiós igényeknek. Ez azt jelenti, hogy jelenleg nem vagyunk képesek azt az uniós gyakorlatot érvényesíteni, amely szerint a fogvatartottakat abban a régióban kell elhelyezni, ahol szabadságvesztésük megkezdése előtt éltek, laktak, ahol hozzátartozóik élnek, amennyiben erre lehetőség nincs, akkor a szomszédos régióban. Magyarországon jelenleg a fogvatartottak hozzátartozóira jelentős költségeket rónak a látogatásra utazások, és ez a családi, társas kapcsolatok lazulásához, megszűnéséhez vezethet.

A magyarországi börtönökben a fogvatartottak oktatásához, képzéséhez, sportolásához, a szakmai tevékenységhez, a közművelődéshez a napi egy - egy óra időtartamú szabadlevegőn tartózkodáshoz szükséges létesítmények, területek csak igen szűkösön biztosítottak.

Bár a magyar büntetés-végrehajtási intézetekben működik civil kontroll (pl. a Helsinki Bizottság tevékenysége, a börtönmissziók, a karitatív szervezetek, egyházak), de még **nem érvényesülnek eléggé a települési, kistérségi vagy régiós érdekek.**

A magyar büntetés-végrehajtás fejlesztésének fő irányai, céljai, feladatai az Európai Unióhoz történő csatlakozás nézőpontjából

1. A magyar büntetés-végrehajtásra vonatkozó jogi szabályozást úgy tartalmában, mint formájában meg kell újítani. Módosítani szükséges a Büntetés-végrehajtási Szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvényt, és egy új törvény tervezetét kell kidolgozni, a szabadságvesztés, az előzetes letartóztatás, a kényszergyógykezelés, az igazságügyi elmemegfigyelés, az elzárásra beutalás, az idegenrendészeti őrizet, büntetés-végrehajtási intézetekben történő végrehajtásának szabályairól. Ezen alapszabályozás megtörténte után a végrehajtás gyakorlatának egységesítése érdekében jelentős számban kell kiadni **IM rendeletet, országos parancsnoki és intézetparancsnoki intézkedéseket.** Végül, – mivel az ördög a részletekben bújik meg – **szabályzatok, módszertani útmutatók, ajánlások** kiadásával kell a jogszabályok keretein belüli szakszerű gyakorlat kialakulásához hozzájárulni.

2. A büntetés-végrehajtási intézetek számát, kapacitását növelni kell úgy, hogy az intézeti telítettség leg-

alább 100 – 120 % között legyen. Két kormányhatározat jelentős intézményfejlesztést határozott meg. Így azt észak-keleti régióban és az észak-nyugati régióban egy-egy 700, Martonvásáron egy 550, Nagyfán és Állampusztán egy-egy 150, Debrecenben egy 150, Nógrád megyében egy 100 fős előzetes ház, Kelet-Magyarországon egy 100 fős női börtön, Pécssett egy 50 fős regionális fiatalkorú intézet létesítését írták elő. **A létesítések, bővítések finanszírozási lehetőségeit a költségvetési forrásokon túl más területeken is keresni kell.** Ennek megvalósítása már megkezdődött azzal, hogy **PHARE** forrásból pályázaton megnyertük a pécsi fiatalkorúak regionális intézete létrehozásának pénzügyi fedezetét. További forrás a **magántőke bevonása** az intézetek létesítésébe, egyes funkcionális (élelmezés, karbantartás, mosatás, oktatás, munkáltatás) szolgáltatások biztosításába. Néhány napja kaptuk meg a Pénzügyminisztérium hozzájárulását ahhoz, hogy két 700 fős intézet létesítése ilyen módon, a PPP (public-private-partnership) módszerével megtörténhet. Jelenleg folyik a projektek megvalósítási terveinek kidolgozása, a megfelelő ingatlanok kiválasztása. Remélhetően a két intézet létesítése, üzembe helyezése olyan kísérlet lesz, amelynek tapasztalatai hozzájárulnak további intézetek magántőke bevonásával történő létesítéséhez.

3. **Növelni szükséges a Büntetés-végrehajtási Szervezet létszámát is,** nem csak az új intézetek létesítése miatt, hanem a már működő intézetek biztonságának, hatékonyságának növelése érdekében. Szükséges lenne, hogy leg-

alább a 2:1, fogvatartott-személyzet arányszáma kialakuljon.

4. **Ki kell alakítanunk a büntetés-végrehajtási intézetek régiós elvek szerinti működési rendszerét.** Jelenleg ezt úgy képzeljük el, hogy a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága létszámát tovább csökkentjük, (jelenleg 160 fő), és a 7 statisztikai régióban régió parancsnokságokat hozunk létre. A kis létszámú régió parancsnokságok tulajdonképpen a nagyobb, jelenleg is működő vezető intézetekre épülnének, amelyek mint büntetés-végrehajtási szakmai és költségvetési önálló szervek, ellátnák a csatolt – részjogkörű büntetés-végrehajtási szakmai és költségvetési – szervek, intézetek egyes funkcionális (gazdasági, személyzeti, informatikai, stb.) irányítását, kiszolgálását is. E rendszer kialakításában határozott elképzelésünk az, hogy növeljük a régió parancsnokságok, különösen az intézetek büntetés-végrehajtási hatáskörét, leadva ezeket a minisztériumi, országos parancsnoksági hatáskörökből. Így megvalósulhat az, hogy a fogvatartottak ügyeiben ott döntenek, ahol a legtöbb információval rendelkeznek. E megoldástól a bürokrácia jelentős csökkenését is reméljük.

5. A jelenlegi büntetés-végrehajtási intézeteket, az újonnan létesítendő, kibővítendő intézetekkel együtt át kell alakítani úgy, hogy biztonsági, kezelési és sok más tekintetben elkülönüljenek a szigorúan őrzött, magas biztonsági fokozatú, a közepes biztonsági fokozatú, a félig nyitott és nyitott intézetek, és az ilyen részlegek is egy-egy intézetben belül.

6. **Korszerűsíteniünk kell a Büntetés-végrehajtási Szervezetet, jellegét tekintve.** Távlati célként felmerülhet a hivatásos, közalkalmazott, polgári munkavállaló állománycsoportok átminősítése köztisztviselői, közalkalmazotti állománycsoportokra. Alapvető rendező elvként tartjuk szem előtt, hogy egy ilyen jelentőségű korszerűsítést csak akkor hajtható végre, ha ez együtt jár a személyzet erkölcsi-anyagi elismerésének növekedésével, továbbá ha az előkészítés és a végrehajtás körültekintően, az állomány érdekképviseleti szervezeteinek előzetes egyetértésével történik. **A korszerűsítésnek ki kell terjednie a büntetés-végrehajtási szakképzés reformjára is.** E reformon belül főként a tiszthelyettes- és zászlósképzésre, az idegen nyelvi és az informatikai oktatásra, a vezetőképzésre, továbbá minden állománykategória vonatkozásában a rendszeres továbbképzésre kell külön figyelmet fordítanunk.

7. Javaslatot kell tenni arra, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben a **civil kontroll jobban érvényesüljön, és a települési, megyei önkormányzatok szerepe növekedjen** az intézetek működésével összefüggésben.

A magyar büntetés-végrehajtás Európai Uniói igényekhez történő felzárkózása már 1990-ben megkezdődött. Több jogszabályi változás történt. **Néhány intézet felépült.** Így a kecskeméti fiatalkorúak regionális intézete, a Fővárosi Bv. Intézet Maglódi úti objektuma, a Szegedi Fegyház és Börtön Dorozsmai úti objektuma, a Szirmabesenyői Fiatalkorúak Regionális intézete. Néhány hónap múlva megkezdí működését a veszprémi új – zöld-

mezős beruházással készült – előzetes ház. A 14 legnagyobb büntetés-végrehajtási intézetünkben **informatikai oktató kabineteket hoztunk létre és a 32 intézetből 30-ban újra van általános iskolai oktatás.** Egyre növekszik a **tanműhelyek száma az intézetekben. Működési gyakorlatunk változott** annyiban, hogy jobban élünk a fogvatartottaknak adható elismerések és kedvezmények, az enyhébb végrehajtási szabályok lehetőségeivel. A korábbiaknál sokkal nagyobb mértékben biztosítunk **munkalehetőséget, szakoktatási, munkaerő-piaci képzési feltételeket.**

Az Európai Unió büntetés-végrehajtási gyakorlat megismerésében nagy segítséget kapunk főként a **holland és a német büntetés-végrehajtási szervezetektől.** A holland büntetés-végrehajtás finanszírozza azt a **MATRA projektet,** amely a „*twining prisons*” „*ikerbörtönök*” kapcsolatrendszerét létrehozta és működteti, továbbá a fiatalok, a hosszú időtartamú szabadságvesztésre ítélték, a kábítószerfüggő fogvatartottak, a különösen veszélyes fogvatartottak kezelése tárgyában, magyar oktatók kiképzésével, holland börtönökben történő, beosztottak részvételével végrehajtott gyakorlatokkal, fogvatartotti program-minták közös ki-

dolgozásának irányításával nyújt segítséget részünkre.

Mindezek alapján reális az az értékelés, amely a magyar büntetés-végrehajtásról szerepel az **Európai Bizottság 2002. évi éves jelentése Magyarország előrehaladásáról a csatlakozás felé c. dokumentumban,** a 20. oldalon, a 6. bekezdésben.

„A magyarországi börtönök továbbra is zsúfoltak, de ennek ellenére színvonaluk megüti a nemzetközi mércét. A vizsgált időszakban régi épületek modernizációja és kibővítése, valamint egy új büntetés-végrehajtási intézmény létesítése révén javulás történt ezen a téren. A hosszú távú kormányprogram végrehajtása alapján további beruházások vannak folyamatban, melyek a magyarországi börtönök elhelyezési viszonyainak további javítását célozzák.”

A minősítés az értékelés mellett kifejezi a fejlesztés iránti várakozást is. **A fejlesztés szükséges és előnyös nem csak azért, hogy megfeleljünk az Európai Unió igényeinek, hanem mert ezzel elősegíthetjük a magyarországi közbiztonság kedvező szinten tartását.**

Dr. Bökönyi István

Irodalomjegyzék

1979. évi 11. törvényerejű rendelet a büntetések és intézkedések végrehajtásáról.

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről.

6/1996. (VII. 12.) IM rendelet a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól.

A büntetés-végrehajtás intézet-rendszerének bővítéséről, fejlesztési programjáról szó-

ló 2072/1998. (III. 31.) és a 2147/2002. (V. 10.) Kormányhatározatok.

Penological Information Bulletin, Council of Europe – Nov. 23-24. – December 2002.

Jelentés a Magyar Kormány Számára a Kínzás és Embertelen vagy Megalázó Bánásmód, vagy Büntetés Megelőzésére Létrejött Európai Bizottság (CPT) magyarországi látogatásáról (1999. december 5 – 16.).

Az Európai Börtön szabályok (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság, Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár, 1990/5.).

Az Európai Tanács börtönügyi és egyes büntetőjogi határozatai, ajánlásai (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság, Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár, 1998/3.).

Rabnevelés Európában (Szemelvények az Európai Börtönnevelési Társaság kiadványai-ból. Büntetés-végrehajtás Országos Parancs-

nokság, Büntetés-végrehajtási Szakkönyvtár, 2001/1.).

Magyarország, Országjelentés az emberi jogok érvényesüléséről 2001. Kiadó: Az USA Külügyminisztériuma a demokrácia, az emberi jogok és a munkaügy kérdéseivel foglalkozó hivatala (Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, 2002. március 4.).

Az Európai Bizottság 2002. évi jelentése Magyarország előrehaladásáról a csatlakozás felé (MK Külügyminisztériuma, Integrációs és Külgazdasági Államtitkárság nem hivatalos fordítás).

Az Európai Parlament határozata az Európai Unió belüli fogvatartási körülményekről (fordítása megjelent a Börtönügyi Szemle 1999. évi 3. számában).